

PHÁT TRIỂN NGUỒN NHÂN LỰC XANH PHỤC VỤ MỤC TIÊU TĂNG TRƯỞNG BỀN VỮNG Ở VIỆT NAM

● HOÀNG THỊ CHUYỀN

Khoa Quản trị và Marketing,
Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật công nghiệp

TÓM TẮT:

Trong bối cảnh biến đổi khí hậu và cạn kiệt tài nguyên đang đe dọa sự phát triển bền vững, khái niệm “kinh tế xanh” và “nguồn nhân lực xanh” ngày càng trở nên quan trọng. Việt Nam đang hướng tới một nền kinh tế phát thải thấp, sử dụng hiệu quả tài nguyên và thân thiện với môi trường. Việc phát triển nguồn nhân lực xanh trở thành yếu tố then chốt giúp chuyển dịch mô hình tăng trưởng, thúc đẩy công nghệ xanh và năng lượng sạch. Bài viết phân tích thực trạng phát triển nguồn nhân lực xanh tại Việt Nam, xác định những thách thức đang tồn tại, đồng thời đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao chất lượng và số lượng nhân lực xanh, phục vụ mục tiêu phát triển bền vững quốc gia.

Từ khóa: nguồn nhân lực xanh, phát triển bền vững, kinh tế xanh, giáo dục môi trường, việc làm xanh.

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh toàn cầu đang đối mặt với những thách thức nghiêm trọng từ biến đổi khí hậu, cạn kiệt tài nguyên và ô nhiễm môi trường, phát triển kinh tế xanh đã trở thành xu hướng tất yếu. Để hiện thực hóa mục tiêu này, việc phát triển nguồn nhân lực xanh - lực lượng lao động có kiến thức, kỹ năng và thái độ phù hợp với yêu cầu bảo vệ môi trường và phát triển bền vững đóng vai trò then chốt.

Tại Việt Nam, quá trình chuyển đổi sang nền kinh tế xanh đang được thúc đẩy mạnh mẽ thông qua các chính sách và chiến lược quốc gia. Tuy nhiên, nguồn nhân lực xanh hiện nay vẫn còn hạn chế cả về số lượng và chất lượng. Theo báo cáo của Ngân hàng Thế giới - WB (2024), tỷ lệ việc làm xanh trong tổng số việc làm tại Việt Nam chỉ chiếm

khoảng 3,6%, tập trung chủ yếu ở các ngành điện, khí đốt và cấp nước (23%), khai mỏ (5%), dịch vụ thị trường (5%). Điều này cho thấy khoảng cách lớn giữa nhu cầu và thực trạng nguồn nhân lực phục vụ cho phát triển kinh tế xanh.

2. Thực trạng phát triển nguồn nhân lực xanh tại Việt Nam

Năm 2024, thị trường lao động Việt Nam tiếp tục ghi nhận những chuyển biến tích cực, phản ánh qua sự gia tăng về số lượng và chất lượng lực lượng lao động. Theo Tổng cục Thống kê (2025), lực lượng lao động từ 15 tuổi trở lên đạt 53,0 triệu người, tăng 575,4 nghìn người so với năm trước. Tỷ lệ tham gia lực lượng lao động duy trì ở mức 68,9%, không thay đổi so với năm 2023. Đáng chú ý, tỷ lệ lao động qua đào tạo có bằng, chứng chỉ đạt 28,3%, tăng 1,1 điểm phần trăm so với năm trước, cho thấy

xu hướng nâng cao trình độ chuyên môn trong lực lượng lao động.

Tuy nhiên, khi xét đến nguồn nhân lực phục vụ cho phát triển kinh tế xanh, vẫn còn nhiều thách thức cần vượt qua. Các ngành nghề liên quan đến năng lượng tái tạo, công nghệ môi trường, nông nghiệp hữu cơ và quản lý chất thải đòi hỏi lao động có kỹ năng chuyên môn cao và kiến thức về phát triển bền vững. Mặc dù tỷ lệ lao động qua đào tạo có bằng, chứng chỉ đã tăng, nhưng con số này vẫn chưa đáp ứng đủ nhu cầu của các ngành nghề xanh đang phát triển mạnh mẽ.

Theo báo cáo của WB, Việt Nam hiện có 39 ngành nghề được xác định là việc làm xanh, chiếm khoảng 3,6% tổng số việc làm, tập trung chủ yếu ở các ngành điện, khí đốt và cấp nước (23%), khai mỏ (5%), dịch vụ thị trường (5%). Dự báo trong tương lai, có đến 88 ngành nghề có tiềm năng trở thành việc làm xanh, chiếm 41% tổng số việc làm trên thị trường. Điều này cho thấy tiềm năng phát triển nguồn nhân lực xanh rất lớn, nhưng cũng đặt ra yêu cầu cấp thiết về đào tạo và nâng cao kỹ năng cho lực lượng lao động.

Một số chương trình đào tạo và chính sách hỗ trợ đã được triển khai nhằm thúc đẩy phát triển nguồn nhân lực xanh. Tuy nhiên, việc triển khai các chương trình đào tạo chuyên sâu về năng lượng tái tạo, công nghệ môi trường, quản lý carbon... vẫn còn hạn chế. Thiếu sự phối hợp hiệu quả giữa nhà nước, doanh nghiệp và cơ sở đào tạo cũng là một rào cản trong việc phát triển nguồn nhân lực xanh.

Ngoài ra, tỷ lệ lao động phi chính thức vẫn chiếm tỷ trọng lớn trong tổng số lao động có việc làm. Theo Tổng cục Thống kê (2025), số lao động có việc làm phi chính thức năm 2024 là 33,5 triệu người, chiếm 64,6% tổng số lao động có việc làm, giảm 0,5 điểm phần trăm so với năm trước. Trong đó, khu vực thành thị là 49,2%, khu vực nông thôn là 74,1%. Việc chuyển đổi từ lao động phi chính thức sang chính thức, đặc biệt trong các ngành nghề xanh, là một thách thức lớn cần được giải quyết.

Tóm lại, mặc dù Việt Nam đã đạt được những tiến bộ nhất định trong việc nâng cao chất lượng lực lượng lao động, nhưng để đáp ứng nhu cầu phát triển kinh tế xanh, cần có những chiến lược và chính sách cụ thể nhằm đào tạo và phát triển nguồn nhân lực xanh, đồng thời thúc đẩy sự phối hợp giữa

các bên liên quan để xây dựng một hệ sinh thái lao động bền vững.

3. Thách thức trong phát triển nguồn nhân lực xanh tại Việt Nam

Việc phát triển nguồn nhân lực xanh tại Việt Nam đang đối mặt với nhiều thách thức lớn trong bối cảnh toàn cầu đẩy mạnh chuyển đổi sang mô hình phát triển bền vững và phát thải thấp. Một trong những trở ngại nổi bật là sự thiếu hụt nghiêm trọng về kỹ năng xanh trong lực lượng lao động. Theo Báo cáo “Green Jobs: Upskilling and Reskilling Vietnam’s Workforce for a Greener Future” do Ngân hàng Thế giới công bố năm 2023, chỉ khoảng 3,6% tổng số việc làm tại Việt Nam được phân loại là việc làm xanh, trong khi tỷ lệ này ở các nước phát triển cao hơn nhiều. Đáng chú ý, báo cáo cũng cho biết chỉ có 1/5 người lao động trong các lĩnh vực có tiềm năng xanh hóa sở hữu những kỹ năng phù hợp với yêu cầu công việc tương lai. Điều này cho thấy khoảng cách lớn giữa nhu cầu thị trường và năng lực hiện tại của lực lượng lao động.

Một nguyên nhân then chốt dẫn đến tình trạng này là do hệ thống giáo dục nghề nghiệp và giáo dục đại học tại Việt Nam chưa thực sự tích hợp yếu tố xanh vào chương trình đào tạo. Phần lớn các chương trình vẫn mang tính lý thuyết, ít cập nhật công nghệ mới và thiếu nội dung thực tiễn gắn với các tiêu chuẩn môi trường quốc tế. Theo OECD (2023), Việt Nam hiện thiếu hơn 60% giáo trình có nội dung phát triển bền vững và kỹ năng xanh, đặc biệt trong các lĩnh vực xây dựng, nông nghiệp, năng lượng và công nghệ. Việc đào tạo không gắn với nhu cầu của doanh nghiệp đã làm phát sinh tình trạng “thừa lao động nhưng thiếu kỹ năng”, khiến quá trình chuyển đổi xanh bị chậm lại đáng kể.

Bên cạnh đó, chính sách thúc đẩy phát triển kỹ năng xanh ở cấp quốc gia vẫn còn nhiều hạn chế. Dù Việt Nam đã ban hành Chiến lược Tăng trưởng xanh giai đoạn 2021-2030, nhưng các cơ chế cụ thể nhằm hỗ trợ doanh nghiệp và người lao động đào tạo, chuyển đổi kỹ năng vẫn còn thiếu. Các doanh nghiệp, đặc biệt là doanh nghiệp nhỏ và vừa, chưa có động lực hoặc không đủ nguồn lực để đầu tư vào đào tạo lại lao động cho phù hợp với yêu cầu xanh hóa. Trong khi đó, chính sách hỗ trợ người lao động trong quá trình chuyển đổi nghề nghiệp, như trợ cấp

học nghề, tín dụng đào tạo, hay bảo hiểm thất nghiệp linh hoạt, vẫn chưa được triển khai đồng bộ và hiệu quả.

Thêm vào đó, nhận thức của xã hội về việc làm xanh vẫn còn rất hạn chế. Khái niệm "việc làm xanh" vẫn là điều mới mẻ đối với phần lớn người lao động và cả người sử dụng lao động. Nhiều người còn chưa hình dung được cụ thể một công việc xanh là gì, yêu cầu ra sao và có tương lai phát triển như thế nào. Điều này làm giảm sức hấp dẫn của các ngành nghề xanh đối với giới trẻ và làm chậm tốc độ chuyển dịch nhân lực trong nền kinh tế. Truyền thông về chuyển đổi xanh, kỹ năng bền vững và cơ hội nghề nghiệp trong lĩnh vực này chưa được quan tâm đúng mức, dẫn đến tình trạng thiếu định hướng nghề nghiệp rõ ràng trong giáo dục phổ thông và đại học.

Cuối cùng, sự phối hợp giữa các bên liên quan trong quá trình phát triển nguồn nhân lực xanh còn thiếu hiệu quả. Sự liên kết giữa nhà nước, nhà trường và doanh nghiệp còn lỏng lẻo, thiếu các cơ chế phối hợp về đào tạo, thực tập và tuyển dụng. Trong khi các doanh nghiệp là nơi sử dụng lao động chính, họ lại chưa được tham gia sâu vào quá trình xây dựng chương trình đào tạo hay đánh giá kỹ năng. Điều này khiến đầu ra của hệ thống đào tạo không tương thích với nhu cầu thực tế của thị trường lao động, tạo ra sự lãng phí nguồn lực và làm chậm tốc độ thích ứng với yêu cầu chuyển đổi xanh. Việc xây dựng một cơ chế phối hợp liên ngành, cùng với chính sách khuyến khích doanh nghiệp đầu tư vào đào tạo kỹ năng xanh, là rất cần thiết để giải quyết bài toán nhân lực trong giai đoạn phát triển bền vững hiện nay.

4. Giải pháp thúc đẩy phát triển nguồn nhân lực xanh tại Việt Nam

Trước bối cảnh cấp thiết của việc phát triển nguồn nhân lực xanh, Việt Nam cần triển khai đồng bộ các giải pháp ở cả cấp độ thể chế, doanh nghiệp và cá nhân. Việc xây dựng một hệ sinh thái học tập suốt đời, gắn với mục tiêu tăng trưởng xanh sẽ là chìa khóa cho sự phát triển bền vững trong dài hạn.

Thứ nhất, cần cải cách toàn diện hệ thống giáo dục nghề nghiệp và đại học theo hướng tích hợp kỹ năng xanh vào chương trình giảng dạy. Điều này bao gồm việc cập nhật giáo trình, đưa các môn học về biến đổi khí hậu, sử dụng năng lượng tái tạo,

kinh tế tuần hoàn, và quản lý tài nguyên vào các chương trình đào tạo hiện hữu. Học sinh và sinh viên cần được tiếp cận với kỹ năng phân tích vòng đời sản phẩm, đánh giá tác động môi trường và sử dụng công nghệ sạch. Cần khuyến khích các trường đại học hợp tác với doanh nghiệp để phát triển chương trình "học đi đôi với hành".

Thứ hai, phát triển các trung tâm đào tạo kỹ năng xanh theo mô hình công - tư kết hợp. Các doanh nghiệp nên được khuyến khích tài trợ hoặc tham gia trực tiếp vào quá trình đào tạo, từ việc xây dựng nội dung, tài trợ thiết bị đến tiếp nhận học viên thực tập và làm việc sau khi tốt nghiệp. Chính phủ có thể hỗ trợ bằng các gói tín dụng, ưu đãi thuế hoặc cơ chế đặt hàng đào tạo.

Thứ ba, đẩy mạnh truyền thông, nâng cao nhận thức cộng đồng về việc làm xanh và kỹ năng xanh. Các chiến dịch truyền thông nên được thiết kế một cách sáng tạo, dễ hiểu và hướng đến người trẻ, sử dụng các nền tảng mạng xã hội để lan tỏa thông điệp. Việc tổ chức Ngày hội nghề nghiệp xanh, diễn đàn việc làm bền vững hay chương trình học sinh - sinh viên khởi nghiệp xanh là những cách làm thiết thực để gắn kết lý thuyết và thực tế.

Thứ tư, xây dựng hệ thống đánh giá và chứng nhận kỹ năng xanh theo tiêu chuẩn quốc tế. Việc có khung kỹ năng quốc gia bao gồm kỹ năng xanh sẽ giúp người lao động dễ dàng định hướng học tập, chuyển nghề và tăng tính cạnh tranh trên thị trường. Đồng thời, hệ thống này cũng tạo cơ sở để các doanh nghiệp đánh giá năng lực ứng viên một cách khách quan và minh bạch.

Thứ năm, thúc đẩy chính sách thị trường lao động linh hoạt, tạo điều kiện cho chuyển đổi nghề nghiệp và học tập suốt đời. Nhà nước nên thiết kế các gói hỗ trợ tài chính, học bổng học nghề xanh, trợ cấp chuyển đổi việc làm đối với nhóm lao động bị ảnh hưởng bởi quá trình xanh hóa nền kinh tế, đặc biệt trong ngành than, nhiệt điện, sản xuất xi măng, thép.

Thứ sáu, tăng cường hợp tác quốc tế, tận dụng nguồn lực từ các tổ chức phát triển như Ngân hàng Thế giới (WB), Chương trình Phát triển Liên Hợp quốc (UNDP), Tổ chức Lao động Quốc tế (ILO)... để triển khai các chương trình nâng cao năng lực, chia sẻ kinh nghiệm và tiếp nhận mô hình đào tạo hiệu quả ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

Tổng cục Thống kê. (2025). Tình hình kinh tế - xã hội quý IV và năm 2024. Truy cập tại <https://www.gso.gov.vn/du-lieu-va-so-lieu-thong-ke/2025/01/tinh-hinh-kinh-te-xa-hoi-quy-iv-va-nam-2024>.

World Bank. (2023). Green Jobs: Upskilling and Reskilling Vietnam's Workforce for a Greener Future. Truy cập tại <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099091823063517461/p1781121c19c8506719ff81042e6be4e00b>.

OECD (2023). Assessing and Anticipating Skills for the Green Transition. Truy cập tại https://www.oecd.org/en/publications/assessing-and-anticipating-skills-for-the-green-transition_28fa0bb5-en.html.

Thủ tướng Chính phủ (2021), Quyết định số 1658/QĐ-TTg, Phê duyệt Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn 2050.

Ngày nhận bài: 4/2/2025

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 18/2/2025

Ngày chấp nhận đăng bài: 6/3/2025

DEVELOPING GREEN HUMAN RESOURCES TO SUPPORT SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN VIETNAM

● **HOANG THI CHUYEN**

Faculty of Management and Marketing,
University of Economics - Technology for Industries

ABSTRACT:

In the face of climate change and resource depletion threatening sustainable development, the concepts of a 'green economy' and 'green human resources' have gained increasing significance. Vietnam is actively transitioning toward a low-carbon, resource-efficient, and environmentally friendly economy. Developing green human resources has become a critical driver for transforming the growth model, fostering green technologies, and promoting clean energy. This study analyzes the current status of green human resource development in Vietnam, identifies key challenges, and proposes solutions to enhance both the quality and quantity of green human resources to advance the nation's sustainable development goals.

Keywords: green human resources, sustainable development, green economy, environmental education, green jobs.